

PUST ZAČETKI

Začetki pustnega dogajanja segajo v leto 1953. Na pusta dan je »Janezova mama«, ugledna gostilničarka iz Lajš, na konju prijahala na Trg bratov Mravljak v Šoštanj. Konja so vpregli v tako imenovano »klado«, prispodobo za neporočene mladenke in mladeniče. Za njo se je zvrstil pisan sprevod različnih mask. Dogodek so občudovali številni radovedneži.

Tovrstne sprevode je Janezova mama organizirala celih 10 let, potem je pustovanja pričelo prirejati Turistično lepševalno društvo Šoštanj. Vsako leto so po karnevalsko opremili par vozov ali avtomobilov in pred zbrano množico prebrali pustno kroniko. Ta se je vedno nanašala na problematiko v šoštanjski občini. Izredno zanimivi so bili pustni sprevodi ob pogrebu. Na pepelnico so pusta ozmerjali, potolažili svojce pokojnega, nato pa z velikim veseljem obubožanega Pepija vrgli v Pako ali ga pokopali na bližnjem travniku.

Prvi karneval v Šoštanju je pred 60. leti organizirala Janezova mama

Prvi karneval v Šoštanju je pred 60. leti organizirala Janezova mama

PUST V POZNEJŠI DOBI

Pustovanja so se različni predsedniki različno lotevali. V času Jugoslavije so obdelovali razredne razlike in socialne pomanjkljivosti. Najraje so satirično prikazovali nerodnosti vplivnejših ljudi ali pa se celo norčevali iz siromakov.

V dobi prihajajočega večstrankarskega sistema so se karnevali obarvali bolj politično. Okoli leta 1990 so izumili celo politični barometer, ki je po večini kazal takratno politično naklonjenost. V tem času se je konstantno pojavljalo do 5 vozov z določeno pustno politično vsebino. Marsikdo pa se je tudi kot posameznik želel na svoj način pridružiti povorki.

Tudi preproste maske so pritegnile obiskovalce

Pustna poroka v Šoštanju

Prvi zametki Košev šoštanjskih

Boj se ga iz Mozirja

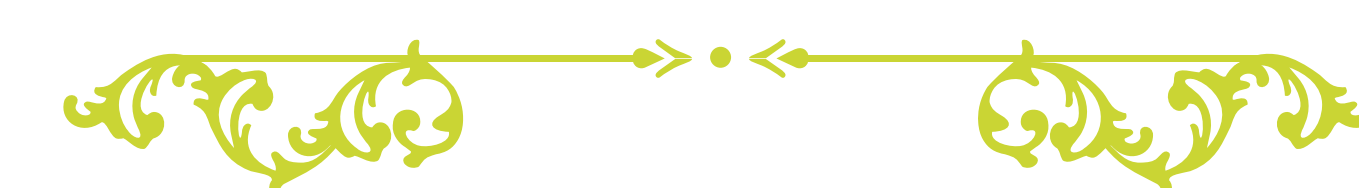
Novosadska kolijada

Makedonski džalamari

VZPON PUSTA V ZADNJIH LETIH

Zaradi vse večjega zanimanja za pustovanja se je pričela kazati potreba po širjenju pusta v karneval. Po letu 1989 so takratni organizatorji uspeli v povorke, ki se je preselila s Trga svobode na Trg bratov Mravljak, vključiti tudi skupine iz različnih krajev občine. Tako je kmalu karnevalski program pričel postajati obširnejši in vsebinsko vse bogatejši. Pojavljalo se je več karnevalskih vozov, na katerih je vsak kraj predstavil svojo problematiko. S pustne tribune so na humorističen način plemenitili vsebino voditelja Peter Klepetec in Diksipiksi ter uradni muzikant Kremenko. Iz satiričnih vsebin se je tu in tam katera od točk prevesila v pustni obračun zaradi neenake razvitosti po krajih. Po letu 1995 se je na karnevalih nenadoma pričel razvijati poseben avtopark. Z domiselnostjo skupine Pepimobil se je v sprevodu vilo veliko število mini in maxi mobilov, raket na kolesih, avtomobilov z volanom spredaj in zadaj, izdelali so celo prototip vojaškega vozila patria. Skupino Pepimobil so pričeli posnemati tudi drugi, in sicer vsak s svojo zelo domiselno vsebino.

Po uspešnih domačih karnevalih so se člani društva pričeli ozirati tudi izven občinskih meja. Na Ptuj in v Mariboru se je leta 1991 že ustanovilo Združenje evropskih karnevalskih mest za Slovenijo. Kot bi slutili, da mora vsako karnevalsko mesto imeti svoj pustni lik in običaj, so člani na pobudo Petra Radoje naredili skupini Koši šoštanjskih in Tresimirji. S tema skupinama, povezanimi s tradicijo usnjarstva, so izpolnjevali pogoje za vstop v članstvo FECC.

V skupini Pepimobil ne manjka domiselnosti

Župan ponosni član

Na pobudo Pusta mozirskega smo v Šoštanju resno pričeli razmišljati o vstopu v Združenje evropskih karnevalskih mest (FECC), kar sta nam omogočili skupini avtohtonih pustnih likov Koši šoštanjski in Tresimirji. Prvi koš se je na pustu v Šoštanju pojavil leta 1987. V okolici Šoštanja ga je že leta 1973 opisoval Vito Hazler in pozneje tudi dr. Niko Kurent v svoji monografiji Maske slovenskih pokrajin. Iz osamelega pustnega lika je društvo ustvarilo večjo skupino Koši šoštanjski, katerih zgodba se je vezala na usnjarske čase v Šoštanju. Prav tako je skupina Tresimirji nastala iz pričevanja zgodovinarjev o poselitvi področja Šaleške doline.

Vodja karnevala Peter Radoja

Gasilci iz Raven

Pokop pusta z vsemi častmi

Vlak smrti

Dva gobezdala v Nodimobiju

ČLANSTVO V FECC

(Federacija evropskih karnevalskih mest)

Turistično olepševalno društvo Šoštanj je s Pustom šoštanjskim v FECC vstopilo leta 2006. Skupini Koši šoštanjski in Tresimirji sta postali stalnica večjih karnevalov po Sloveniji, s tem si je Šoštanj pridobil pravico do izmenjave skupin na karnevalih.

V maju 2006 sta skupini sodelovali na 26. konvenciji FECC v Novem Vinodolskem, Hrvaška. Tam nas je ob vstopu v združenje osebno odlikoval predsednik FECC, g. Henri van der Kroon. Po tem dogodku se je TOD Šoštanj odprla pot v vse države Evrope in Balkana. V Šoštanju so tako na karnevalih do sedaj poleg domačih gostovale skupine iz Belgije, Avstrije, Madžarske, Bolgarije, Nizozemske in iz vseh držav bivše Jugoslavije. Ob tem so v Šoštanju spoznali raznovrstne pustne običaje po svetu, mladi člani skupine pa številne evropske dežele in njihove kulture. Leta 2010 sta karneval Pust šoštanjski obiskala tudi predsednik FECC g. Henri van der Kroon in predsednik FECC Slovenije g. Branko Brumen. Karneval sta ocenila kot enega najhitreje rastočih karnevalov z odlično vsebino, dinamiko in organizacijo v Sloveniji.

V Šoštanj je prišel predsednik FECC Henri van der Kroon

NOSTALGIJA PO MINI KARNEVALU

Leta 2004 so vrtci v občini Šoštanj na pobudo takratne ravnateljice g. Vesne Žerjav v sodelovanju z TOD Šoštanj organizirali prvi tako imenovani Otroški karneval v Šoštanju. To je bil sprevod več kot dvajset izredno kvalitetnih skupinskih mask, skupno je bilo udeleženih okoli 300 otrok in vzgojiteljev. Mini karneval je presegel vsa pričakovanja tako po kvaliteti kot po obisku. Na žalost je zaradi spremembe šolske zakonodaje trajal samo 3 leta. Za Šoštanj je bil to potencial, ki bi kaj kmalu dosegel raven odraslega karnevala. Še vedno ostaja upanje, da se bo zaradi tradicije pustovanja v Šoštanju še kdaj ponovil.

Žirafe so gledalce očarale

Otroški karneval je požel vse pohvale

Pingvinčki

Pepelka

Krojaček hlaček

Kdo je Vidku sešil srajčico

Žabice

Kravice

Slončki

Zebre

Mravljice

KARNEVALSKE SKUPINE DRUGOD

Na Karnevalih po Evropi nastopa veliko avtohtonih pustnih in karnevalskih skupin. Vsaka je nekaj posebnega s pridihom poganstva, kulture, običajev, etnografije ali folklore svojega kraja. Člani TOD Šoštanj te skupine z zanimanjem spremljamo in z njimi sodelujemo:

Djalamari, Makedonija

Djalamari so maškare, ki so se v vasi Begnište in Vevčani oblekle v stara črna oblačila in kože. Opremljene so s staro neuporabno posodo pobrano po vasi in z zvonovi, ki so namenjeni živalim. Med sabo imajo ženina, nevesto in popa. S svojo bučnostjo odganjajo zle sile z domačij. Ženin in nevesta pa s ponazarjanjem občevanja na dvorišču prinašata plodno letino.

Etnografska skupina z visoko tradicijo

Krampusi, Avstrija

Krampusi so oblečeni v kožuhe iz konjskih griv in repov. Na glavi imajo maske iz lesa in živalske kože z velikimi kozjimi rogovi. Vsaka od mask je unikatna, narejena ročno, vendar je izdelava izredno precizna. V kraju Eggersdorf in drugod po Avstriji krampusi delujejo v času miklavževanja kot parklji, ob pustnem času pa sodelujejo na karnevalih. Predstavljajo razliko med dobrim in zlom.

Krampusi prihajajo iz sosednje Avstrije

Liški pustje, Slovenija

Liški pustje so iz vasice Lig, ki leži tik ob italijanski meji. Tam so po vojni v ruševinah našli maske izdelane iz aluminija. Tako se je potrdila teza zgodovinarjev, ki so raziskovali običaje pusta v teh krajih. Maske, ki so jih uporabljali, so bile izdelane iz vojaških čutaric in drugih neuporabnih kovin. Po vojni je zanesenjak pustnih običajev Branko Žnidaršič iz Kanala ob Soči pričel izdelovati sprva še aluminijaste, potem pa bakrene maske po opisih starodavnega izročila. Pustna formacija je sestavljena iz ta lepih, to so mladoporočenca, zdravnik in žandar, ter ta grdih, to so pustje, ki s kleščami lovijo mlada dekleta, pustice oblečene v trakove iz cunj, Rezjan, Daj dam in hudič. Vse te maske so sedaj razstavljene v zasebni zbirki g. Žnidaršiča.

Liški pustje

Cigani iz Dornave

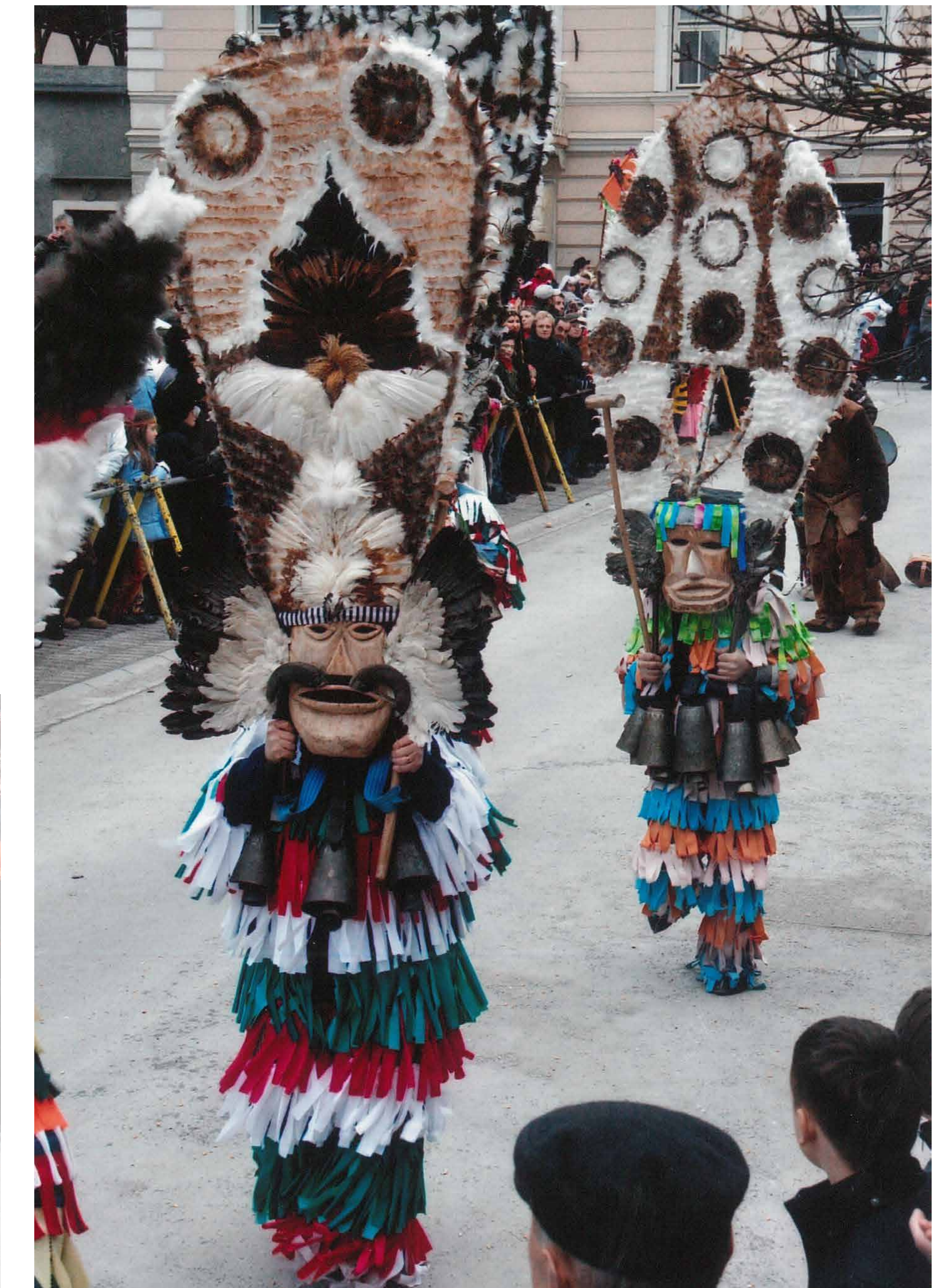
Barbika iz Šabca

Španke iz Vrnjačke banje

Kukarji, Bolgarija

Kukarji so kurentom podobni liki odeti v dolgodlaka oblačila iz kozjih kož. Na glavah nosijo visoke trikotne kape iz enake kože, opremljeni so s težkimi oglatimi zvonci. Njihovi spremljevalci so cigani z udomačenim medvedom in muzikantje z bobnom ter piščalkami na meh. Kukarji odganjajo zle duhove in učijo ponižnosti.

Bolgarski pust

Primadone iz Vrnjcev

Skupina iz Arlona Belgija

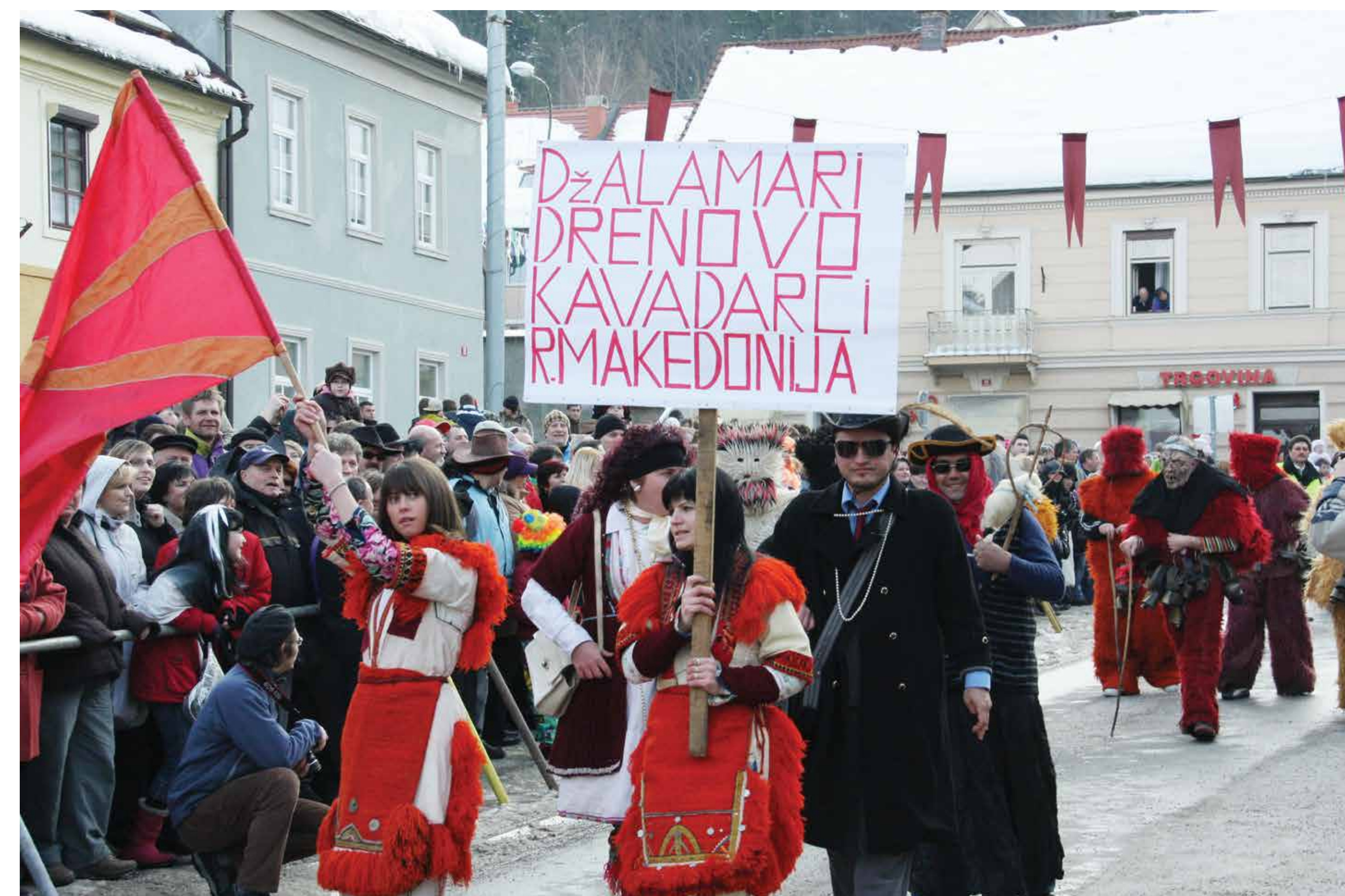
Kurent iz dravskega polja

Brazilke

Kača iz Makedonije

TRADICIONALNE DOMAČE KARNEVALSKE SKUPINE

Karneval poimenovan Pust šoštanjski je z leti postal zelo bogat po obliki in vsebini. Že od začetka so imele posebno mesto domače skupine, ki so se oblikovale po skoraj vseh okoliških krajih naše in tudi sosednje velenjske občine.

Te skupine so skoraj vse po vrsti pravi barometer ocenjevanja trenutne družbene situacije. Zanimivo je, da so oblasti pustne točke po večini spremljale, jih upoštevale in na karnevalih prikazane napake ali zgrešene politične odločitve pozneje popravile. Skozi vsa leta so na večini karnevalov v Šoštanju sodelovale skupine iz Lokovice, Skorna (znamenite kure), Belih vod, Florjana, Topolšice, Zavodnja, Šentvida, Pristave (Pepimobil), Gaberk (pustni komite), iz sosednje občine pa skupine iz Velenja (pusra), Šaleka, Konovega, Šentilja, Plešivca, Pesja in Bevč.

Točke vseh teh skupin so vedno zelo domiselne, vozovi so opremljeni čisto po domače, slikovito, obdani z veliko hrupa in po navadi tudi dima. Med gledalci vzbujajo obilico odobravanja in smeha. Zaradi sistema izmenjave skupin v FECC nam uspe vsako leto na karneval pridobiti tudi zanimive skupine iz Slovenije, to so: Pust mozirski, Dobovski fašjenk, Koranti iz Ptuja, Liški pustje, Orači iz Okiča ter Pustje iz Ilirske Bistrice.

Koši šoštanjski, Slovenija

Koš šoštanjski je pustni par v eni osebi. Iz koša je izbito dno. Na stran koša, kjer so naramnice, je privezana lutka iz slame (baba), pod babo sta zavezana predpasnik (firtuh) in krilo (kikla). V koš stopi dedec v srajci, kravati, klobuku, okrašenim z barvnimi trakovi (panklci), z ragljo v roki in kakšno pletenko. Baba je obuta v težke usnjene čevlje.

Po legendi je bil usnjar (fabrikant) Vošnjak dober do delavcev in jih je dobro plačeval. Na plačilni dan so si usnjarji naredili gosposke klobuke in del zaslužka odnesli kelnar'cam. Doma so denar čakale tudi njihove žene. Pred nočjo so si oprtale na ramena koše in jih odšle iskat v gostilne. Utrujene može so posadile v koše in jih odnesle domov. Med potjo so vseskozi ragljale, može pa so iz pletenke na skrivaj še potegnili požirek žganja za tolažbo.

Koši Šoštanjski

Tresimirji

Tresimirji so osebe iz zgodovine poselitve naše doline. Tresimir je odet v govejo kožo, okoli vratu ima šal iz ovčjega kožuha, na glavi širok klobuk okrašen z rogovjem srnjadi, obut je v lesene cikle, v roki nosi bojevniško palico okrašeno s trakovi živalskih kož, na vrhu palice ja pritrjena lobanja srnjaka z ostrim rogovjem. Po zapisih zgodovinarjev naj bi na področje Šaleške doline prišlo ljudstvo nomadov, katerih domovanje je bilo nekoč nekje pod Uralom. Vodil jih je knez Tresimir, ki je bil zelo vplivna osebnost. Ko je Tresimirjevo ljudstvo prišlo v sedanjo Šaleško dolino, so se staroselci v strahu pred njimi umaknili v bližnje gozdove in jame. Knez je bil precej napreden in je iz takratnih kolib zgradil naselje. Z miroljubnim Tresimirjevim ljudstvom so se kmalu zblížali tudi staroselci. Naselje so v čast kneza poimenovali Tresimirje. Pozneje so ga preimenovali v Družmirje. Zelena in rodovitna družmirska polja so sedaj zaradi rudarjenja globoko pod gladino Družmirskega jezera. Od vasi so ostali samo še ime, spomini in legenda o Tresimirju.

Brez regljanja ne gre

Koši Šoštanjski

Tresimir

Veličastni potomci Tresimirja

Dobri možje iz Šentvida

Blatna kopal iz Topolšice

Vlečnica iz Skornega

Kremenčkovi iz Pesja

Pustna godba Zarja

Vlak smrti Šoštanj

Pust šoštanjski obišejo čudni gostje

Gaberška gnada

Mladinci pa znajo

Po ptujsko

Lajše so začarane

Če ne kje drugje pa na pustu vžge

Se širi od ust do ust, da pride Mozirski pust

Čisto mali pajdaši, Goličnikovi harmonikaši

Kosmatinci iz Makedonije

Gužva na trgu

Ko bom velik bom Zetor

Kura, petelin iz Skornskih višin

Uffff zebe

Krog prikupnosti

Iz Antarktike

Kdo sem?

Pokrivala

Strumno in veselo

Sedem palčkov

Evropa v malem

Zaključni ples